

Procés d'elaboració i metodologia

El Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya

El maig de 1998, el Parlament de Catalunya aprovà la Resolució 563/V, sobre l'elaboració d'un nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya. Amb aquesta Resolució es posaven les bases per començar a treballar en l'elaboració d'una obra bàsica en la fixació d'una part tan significativa, tan característica i tan viva del corpus d'una llengua moderna com és la toponímia.

El mandat del Parlament instava el Govern que posés en marxa els mecanismes necessaris per poder comptar amb un document de referència en el qual havien de constar, com a mínim, “els topònims que habitualment figuren en els mapes 1:250 000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, perquè un cop determinats els topònims i llur situació i grafia correcta d'acord amb les normes de l'Institut d'Estudis Catalans i publicat el Nomenclàtor, les denominacions que hi figurin siguin les úniques oficials a tots els efectes”.

La voluntat del Parlament era també que aquest Nomenclàtor oficial, un cop publicat, fos el punt de referència normatiu de la toponímia de Catalunya. Per això, en el seu encàrrec al Govern demanava “emprendre [...] les mesures necessàries perquè en tota la cartografia oficial i privada i en totes les obres de referència, guies de viatge i de navegació, llibres de text i altres obres similars, i també en la retolació, incloent-hi la purament informativa, la denominació dels topònims s'ajusti a la que figuren al Nomenclàtor”.

1. LA COMISSIÓ DE TOPONÍMIA DE CATALUNYA

Per a dur a terme aquesta tasca, es va crear una comissió ad hoc, anomenada Comissió per a l'elaboració del Nomenclàtor oficial de Catalunya, que va ser constituïda el 12 de juny de 1998, sota la presidència del llavors director general de Política Lingüística, senyor Lluís Jou, i de la qual formaven part les institucions següents:

- El Departament de Cultura, per mitjà de la Direcció General de Política Lingüística, com a unitat responsable de la normalització lingüística i toponímica.
- El Departament de Política Territorial i Obres Públiques, per mitjà de la seva Secretaria General i de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), com a ens responsable de l'elaboració de bases de dades toponímiques i de la cartografia.
- El Departament de Governació i Relacions Institucionals, per mitjà de la Direcció General d'Administració Local, com a unitat competent en matèria de política local de la Generalitat.
- El Departament d'Economia i Finances, per mitjà de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), com a ens competent en matèria d'informació estadística oficial per a l'elaboració del Nomenclàtor.
- L'Institut d'Estudis Catalans (IEC), per mitjà de l'Oficina d'Onomàstica (OdO), atès que és la institució encarregada d'establir la normativa lingüística que ha de regir l'escriptura dels topònims de Catalunya, llevat dels de la Vall d'Aran, segons la legislació vigent (Llei 8/1991, de 3 de maig).
- L'Associació Catalana de Municipis i Comarques i la Federació de Municipis de Catalunya, que representen la totalitat dels municipis de Catalunya, ateses les competències que en matèria de toponímia tenen els ajuntaments.
- El Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), en tant que òrgan descentralitzat vinculat tant a la Generalitat de Catalunya com a l'Administració local i encarregat de la normalització lingüística al territori.

Aquesta Comissió va convertir-se en un òrgan estable anomenat Comissió de Toponímia de Catalunya arran del Decret 59/2001, de 23 de gener. Aquest nou òrgan, adscrit al Departament de Cultura de la Generalitat, va ampliar les seves competències i es convertí en el principal agent de coordinació i proposició en matèria de toponímia a Catalunya. Per això, la nova Comissió incorporà, a més dels organismes representats a l'anterior, el Consell General d'Aran, en virtut de les seves competències sobre toponímia aranesa.

En els darrers anys, i com a conseqüència de la reestructuració de les competències en matèria de política lingüística dins de la Generalitat establertes pel Decret 421/2006, de 28 de novembre, de creació, denominació i determinació de l'àmbit de competència dels departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, la presidència de la Comissió de Toponímia de Catalunya ha passat a dependre de la Secretaria de Política Lingüística, adscrita al Departament de la Vicepresidència.

Han passat deu anys des de la Resolució del Parlament de Catalunya. Deu anys de feina intensa amb la participació activa de tots els agents territorials implicats en la toponímia, des d'experts locals fins als ajuntaments i consells comarcals del país, que han permès publicar una primera edició del Nomenclàtor l'any 2003, amb 39 661 topònims, i aquesta segona edició, millorada i ampliada amb 13 039 nous noms de lloc, publicada el 2009.

2. ELABORACIÓ DE LA PRIMERA EDICIÓ DEL NOMENCLÀTOR

La Resolució del Parlament especificava que, al Nomenclàtor, havien de constar “com a mínim, els topònims que habitualment figuren en els mapes a escala 1:250 000 de l'ICC”.

El fet que la Resolució parlamentària esmentés com a referent la selecció toponímica de l'ICC va significar un reconeixement a la tasca duta a terme fins aquell moment en el terreny de la difusió de la toponímia a Catalunya. Des del moment de la seva creació, el 1982, l'ICC ha vetllat per disposar, en tota la seva cartografia, d'una toponímia precisa i correcta, que preservés els noms de lloc.

Fins a l'aparició d'aquest Nomenclàtor, doncs, hi havia hagut un treball ininterromput de servei a la normalització i difusió dels noms de lloc. Aquest treball es materialitzà en publicacions temàtiques de toponímia, en el desenvolupament d'eines informàtiques i processos de treball renovats constantment, en la presència i difusió de la toponímia a través de nous portals i per mitjà de nous formats i també, sobretot, en la producció cartogràfica per mitjà de la qual es difon majoritàriament la toponímia i de la qual és una part indissociable.

La Comissió va formar un Grup de Treball, coordinat des del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, atès que des d'aquest òrgan es duïen a terme les tasques de secretaria de la Comissió i de coordinació general dels treballs.

Aquest Grup de Treball va ser qui va establir el programa de treball, amb les diferents fases que abastaven aspectes lingüístics, geogràfics o jurídics i administratius, va preparar els calendaris de treball i va establir les bases per al finançament global de l'obra.

Des de la creació de la Comissió, l'ICC va posar a la seva disposició per a l'elaboració del Nomenclàtor les bases cartogràfiques i toponímiques de què disposa i que cobreixen la totalitat del territori de Catalunya, a diferents escales: les bases a escala 1:5 000 (350 000 topònims), a 1:50 000 (53 000 topònims) i a 1:250 000 (5 000 topònims).

2.1. Punt de partida: la base toponímica 1:50 000

Una de les primeres decisions de gran transcendència va ser la d'ampliar l'objectiu marcat pel Parlament i, en comptes d'utilitzar com a punt de partida la base cartogràfica 1:250 000 de l'ICC, que hauria representat l'oficialització d'uns 5 000 topònims, es va acordar fer servir la base 1:50 000, de molta més densitat.

Per tant, la base toponímica 1:50 000 ha estat la utilitzada per a la informació toponímica tant en la primera edició del Nomenclàtor com en l'ampliació que teniu a les mans. Prové de la selecció feta a partir de la base toponímica 1:5 000 de l'ICC, que és fruit del recull de camp de toponímia per a cartografia a escala 1:5 000, una escala de detall que cobreix la totalitat del territori de Catalunya.

El treball de camp, iniciat l'any 1984, va ser dut a terme per un equip d'especialistes que, per mitjà d'una enquesta oral a persones coneixedores de cada contrada, recolliren els noms de lloc, la pronúncia local, l'abast territorial i la tipologia. Tot seguit, un equip de correcció contrastava la informació recollida i en fixava la forma ortogràfica correcta. El recull finalitzà l'any 1991; posteriorment hi ha hagut treballs de densificació d'algunes àrees i una tasca permanent d'actualització, inclosa la incorporació de les formes oficials de noms de municipis i d'unitats de població publicades en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

El procés de revisió i oficialització, en la primera edició, no es va aplicar a tots els topònims de la base toponímica 1:50 000 original: una primera tasca de selecció aplicada a la base va permetre establir finalment en uns 40 000 el nombre total de topònims presents al primer Nomenclàtor. Aquesta reducció de 13 000 topònims va consistir especialment en la supressió de determinats tipus de topònims, com noms de paratges, partides o boscos, noms d'abast territorial sovint imprecis. Entre el mes d'octubre de 1998 i el mes de desembre de 1999, un cop feta la selecció, l'ICC va lliurar a l'OdO de l'IEC els mapes comarcals i els llistats de toponímia, per a l'inici del procés de revisió i validació, procés que es va dur a terme en dues grans fases.

2.2. Primera fase: distribució del material i recerca bibliogràfica

Així, doncs, la tasca va consistir a revisar, comprovar i corregir la informació de la base de dades toponímica de l'ICC. No era, tanmateix, només una feina de revisió des del punt de vista bibliogràfic i documental, sinó que es basava sobretot en el coneixement del territori, un aspecte en què ha estat fonamental l'excel·lent tasca portada a terme pels tècnics de la xarxa territorial del CPNL i la informació aportada pels nombrosos col·laboradors i estudiosos al llarg del territori. Durant aquesta primera fase de realització del Nomenclàtor, la Comissió va tenir catorze reunions i el Grup de Treball, vint. En aquest sentit, una de les funcions fonamentals de l'OdO en la realització d'aquest projecte va ser enllaçar la tasca de l'ICC i la del CPNL.

La col·laboració amb el CPNL es va iniciar amb una reunió informativa amb els directors de tots els centres de normalització lingüística, que va tenir lloc a Barcelona el 27 d'octubre de 1998. A partir d'aquest primer contacte, i a mesura que es va anar rebent la informació de base des de l'ICC, l'OdO va fer una trentena de reunions repartides per tot Catalunya, d'acord amb l'organització territorial dels centres del CPNL, en què en alguns casos també van participar estudiosos locals, experts vinculats a l'Administració local, etc., amb la voluntat d'aconseguir tant una informació més acurada com una participació real i activa de les persones coneixedores de la toponímia i la realitat geogràfica del país.

En aquestes reunions, a més de lliurar el material corresponent a cada comarca, es van realitzar les sessions formatives per als tècnics del CPNL sobre la feina que aquests havien de portar a terme. En alguns casos, es va haver de fer una segona reunió, més aprofundida, atesa la complexitat de la tasca encarregada a aquests tècnics i també a conseqüència dels dubtes que anaven sorgint a mesura que s'anava realitzant el treball.

La feina dels tècnics del CPNL consistia en la comprovació de la informació que apareixia en el mapa comarcal i els llistats facilitats per l'ICC i incloïa tasques com comprovar la pronúncia genuïna d'ús general a fi de determinar la grafia més adequada, posar-se en contacte amb els estudiosos i entitats locals o comarcals especialitzats en toponímia en els casos que n'hi hagués, confeccionar un llistat amb els casos divergents, comprovar que els topònims existissin, assenyalar topònims molt importants que no apareguessin en la llista i tenir cura d'indicar els casos problemàtics des del punt de vista de la repercussió social.

Durant aquesta primera fase l'OdO va anar fent l'estudi bibliogràfic de la toponímia inclosa en aquest projecte, de manera paral·lela a la feina de camp que realitzaven, com acabem de veure, els tècnics del CPNL, una tasca delicada que van fer de manera molt acurada i que, en alguns territoris, amb una toponímia molt nombrosa, va comportar una dedicació i un esforç molt grans.

2.3. Segona fase: proposta de modificacions i correccions

Posteriorment, en una segona fase, es va anar rebent de manera progressiva la feina realitzada pels tècnics del CPNL. Aquesta informació es va contrastar amb les dades de caràcter bibliogràfic i documental aplegades simultàniament per l'OdO. La confrontació de la informació de camp i la de caràcter bibliogràfic va generar dubtes i consultes diverses, per la qual cosa es va organitzar una segona tanda general de reunions de treball amb els diferents centres del CPNL a fi de poder acabar de resoldre els casos pendents.

Finalment, una vegada resolts els darrers dubtes, es va elaborar una proposta de canvis i una altra d'addicions per a cada comarca, les quals es van trametre a l'ICC amb la corresponent localització de cada modificació i de cada afegit en els mapes comarcals. Així, durant el procés de revisió es van analitzar 40 153 topònims i l'OdO va proposar 6 718 correccions i 1 350 addicions.

Un cop rebudes dades de les comarques amb les correccions i addicions de l'IEC, l'ICC va assignar una codificació tipogràfica a cada topònim com a pas previ a la introducció de la modificació de la forma gràfica proposada o de

l'afegit del topònim a la base. Aquesta nova base era el punt de partida per a la participació dels consistoris locals en el procés. A partir d'aquest punt, el municipi passa a ser la unitat de treball, tant pel que fa a cartografia com a llistats de toponímia.

2.4. Participació dels ajuntaments

La participació dels ajuntaments en el procés de realització de l'obra tenia un doble objectiu: d'una banda, informar-los dels topònims del seu municipi que havien d'aparèixer en el Nomenclàtor i, de l'altra, que aprovessin els que corresponien a noms de nuclis de població, sobre els quals legalment els ajuntaments tenen competència d'acord amb l'article 18 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. En aquest sentit, i per establir els procediments de canvi, des de la Direcció General d'Administració Local es va impulsar l'aprovació del Decret 60/2001, de 23 de gener, pel qual es regula el procediment per al canvi de denominació dels nuclis de població i les entitats municipals descentralitzades.

Un cop incorporades les correccions de la fase anterior, l'ICC va confegir els mapes dels 946 municipis, explicats més endavant, i les llistes dels topònims inclosos en el Nomenclàtor ordenades municipalment. Tot aquest material es va enviar a partir del mes d'octubre de 2001 als ajuntaments corresponents, per mitjà de la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació i Relacions Institucionals. Pel que fa a la comarca de la Val d'Aran, la tramesa va ser feta al Consell General d'Aran.

Amb la voluntat que hi participés el major nombre possible d'ajuntaments, el procés es va allargar des del mes d'octubre de 2001 fins al mes de maig de 2003. El resultat va ser una resposta de 689 municipis (prop d'un 73%, que abasten el 86% de la població de Catalunya). Les seves propostes van generar 2 886 correccions i modificacions més (correccions ortogràfiques, canvis de nom, addicions, canvis de localització, modificacions de categoria geogràfica, supressions, etc.), que s'afegien a les prèviament presentades per l'IEC i que atorguen a aquest Nomenclàtor un caràcter d'obra oberta a la participació de tots els agents territorials.

En aquesta fase també cal situar la redacció per part de l'OdO de més de cent informes tècnics sobre les formes toponímiques adequades; però cal recordar que la Llei de política lingüística atorga als municipis la competència d'establir no solament el nom del municipi, sinó també el nom dels nuclis de població de cada terme municipal.

El darrer pas va consistir en la incorporació a cada fitxer municipal i, en paral·lel, a l'índex toponímic, de les formes definitives aprovades pels respectius ajuntaments i validades per l'IEC. En el cas de la toponímia aranesa, aquesta s'ha incorporat directament al Nomenclàtor segons les formes oficialitzades pel Consell General d'Aran.

2.5. Aprovació del Govern de la Generalitat

Al marge dels topònims corresponents a nuclis de població, que són, com hem comentat, de competència municipal, la Llei de política lingüística, al seu article 18.3 estableix que "la determinació del nom d'altres topònims de Catalunya correspon al Govern de la Generalitat, incloses les vies interurbanes, sigui quina en sigui la dependència".

Per tot això, la darrera fase d'elaboració del Nomenclàtor consistí en la proposta de la Comissió de Toponímia d'elevat al Govern, per a la seva aprovació, el corpus toponímic de la seva competència. Aquesta aprovació es va produir per Acord de Govern de 22 de juliol de 2003 i s'acordava "aprovar el corpus toponímic de competència del Govern d'acord amb l'article 18.3 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, que forma part del Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya, el qual consta en annex a fi que la seva publicació serveixi de referència per a l'edició de cartografia, retolació, guies de viatge i altres productes informatius".

3. L'AMPLIACIÓ DEL NOMENCLÀTOR

3.1. Revisió de la toponímia

La Comissió de Toponímia de Catalunya va iniciar el procés d'ampliació del Nomenclàtor l'any 2005 amb la finalitat de completar l'oficialització de la toponímia de la base toponímica 1:50 000 de l'ICC. Durant aquest procés calia revisar els topònims exclosos de la primera edició (que corresponien a diverses categories geogràfiques relacionades amb la microtoponímia, com bordes, corrals, partides, paratges, coves, etc.) i també d'altres topònims que s'havien afegit a la base toponímica de l'ICC durant els darrers anys.

Per a la realització de l'ampliació es va mantenir bàsicament el mateix esquema de treball de la primera edició, en què es va combinar l'estudi bibliogràfic de la toponímia des de l'OdO amb el treball de camp realitzat pels tècnics del CPNL amb la col·laboració d'informadors i estudiosos locals. Com en el projecte anterior, es van realitzar sessions formatives per als tècnics del CPNL sobre les tasques que s'havien de portar a terme en aquesta ampliació.

Com en la primera edició, en una segona fase es va contrastar la feina de camp realitzada des del CPNL amb les dades de caràcter bibliogràfic i documental recollides des de l'OdO. La comparació d'aquestes dues informacions va generar diversos dubtes i consultes que es van resoldre gràcies a la feina dels tècnics del CPNL, de manera que es va poder elaborar una proposta de canvis i una altra d'addicions per a cada comarca, les quals es van trametre a l'ICC amb la localització precisa situada als mapes comarcals. Durant el procés de revisió, l'OdO va analitzar 14 978 topònims i va proposar 3 181 correccions i 729 addicions.

El conjunt del *Nomenclàtor* ampliat va ser aprovat per Acord de Govern 55/2009 de 24 de març de 2009 i publicat al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Amb aquest pas previ es donava l'aprovació per a la seva publicació i difusió oficials.

3.2. Transcripció fonètica

Una novetat significativa de l'ampliació del Nomenclàtor respecte de la primera edició és que aquesta incorpora la transcripció fonètica dels nuclis de població. Aquesta és una tasca important, que respon a la recomanació del Grup d'Experts de les Nacions Unides en Noms Geogràfics d'incloure-la en la realització de nomenclàtors toponímics. En el cas de la llengua catalana, suposa dotar els ciutadans i també els mitjans de comunicació i els professionals de molts diversos camps d'una eina molt útil per a l'ús social i públic de la toponímia.

L'OdO va realitzar una proposta inicial de transcripcions fonètiques dels nuclis de població a partir de la informació que consta a les obres sobre onomàstica catalana, la qual es va trametre als centres i serveis del CPNL perquè en fessin una revisió i una comprovació a nivell comarcal i, quan fos necessari, municipal.

Posteriorment, es van realitzar reunions comarca per comarca per enregistrar la forma fònica dels topònims transcrits a fi que pogués constar en la versió digital d'aquesta nova edició del Nomenclàtor. Aquesta ha estat una tasca molt interessant, que ha permès confirmar la necessitat d'establir també unes formes fòniques per a un ús públic.

4. LA PUBLICACIÓ DE LA SEGONA EDICIÓ

El primer Nomenclàtor estava organitzat en dues grans parts: en primer lloc el bloc de fulls municipals, amb una cartografia del municipi, com a eina bàsica de localització, a més d'altres informacions complementàries. I en segon lloc l'índex toponímic: una llista alfabètica de topònims amb les dades de tipologia i localització. Com a novetats per a l'actual edició cal citar, pel que fa a la presentació de l'obra, l'ordenació dels municipis per ordre alfabètic fet que permet un accés més ràpid i directe al municipi desitjat. També cal destacar la presentació en dos volums de la part cartogràfica: el primer comprèn des d'*Abella de la Conca* fins a *Muntanyola* (pàgines 1 - 569) i el segon des de *Nalec* fins a *Xerta* (pàgines 570 - 1136). Els dos volums citats es complementen amb un de tercer d'exclusiu per a l'índex, part nuclear d'un nomenclàtor. Les mides de la publicació han crescut, fet que ha permès representar tots els municipis a la mateixa escala (1:50 000) i haver de recórrer, només en casos de grans dimensions, al fraccionament en més d'una pàgina.

Els fulls municipals

La individualització per municipis és, com ja s'ha vist, part del procés de confecció del Nomenclàtor, tant per la participació dels ajuntaments, com també per la presentació com a publicació. La definició i disseny del mapa de cada municipi implicava, d'una banda, aspectes de representació cartogràfica i, d'altra banda, la generació de cada full municipal, tasca que ha estat laboriosa per qüestions d'escala de representació. Si bé el Nomenclàtor és a escala 1:50 000 i la toponímia que conté respon a una lectura a aquesta escala, el fet que com a conjunt sigui una publicació, ha portat a la necessitat de representar els municipis de gran superfície en més d'una pàgina.

Al costat de la gestió del volum d'informació toponímica que ha comportat l'execució del Nomenclàtor, hi ha l'actualització cartogràfica del mapa de cadascun dels 947 municipis: codificacions de carreteres que han canviat, actuacions en la xarxa viària que ha calgut reflectir als mapes, creixement urbanístic... En definitiva, l'actualització completa de la representació cartogràfica del territori com a marc de referència òptim per als seus noms de lloc, a partir del fons topogràfic de les darreres versions de la sèrie comarcal 1:50 000 de l'ICC. Com en el cas de la revisió toponímica, l'actualització planimètrica s'ha incorporat en el mapa només quan afectava l'àmbit específic del corresponent terme municipal; és a dir, se n'ha prescindit quan només afectava la part externa al terme.

Informació complementària

Cada mapa municipal es presenta acompanyat d'informació complementària: escuts municipals, etimologia del nom, transcripció fonètica segons l'Alfabet Fonètic Internacional i un llistat amb tots els topònims del municipi amb indicació del concepte geogràfic de cadascun. També s'hi han inclòs dades estadístiques bàsiques.

Els escuts municipals han estat facilitats per la Direcció General d'Administració Local i només s'han publicat aquells que compten amb l'aprovació definitiva i s'acullen a la normativa heràldica fixada.

L'etimologia del nom de municipi, expressada de manera concisa, ha estat proporcionada per l'IEC. Aquesta ha estat una tasca especialment laboriosa, per a la qual ha calgut establir uns criteris metodològics, ja que s'ha partit de la forma documentada més antiga –dada que sempre hi ha estat inclosa– i s'hi han tingut en compte totes les propostes etimològiques aparegudes en obres de caràcter científic, tant en els repertoris generals com a l'*Onomasticon Cataloniae*.

L'índex

Atesa la rellevància de l'índex com a llista oficial dels noms continguts al Nomenclàtor, en aquesta ampliació s'ha volgut donar relleu a aquest fet, dedicant un tercer volum només als índexs, atès que són tres els que hi apareixen. El primer, l'índex bàsic, amb la totalitat dels topònims del Nomenclàtor; el segon només amb les entitats de població, endreçades per comarques i municipis, i el tercer amb la relació dels municipis de Catalunya, endreçats alfabèticament.

Segons la definició que en fa el Diccionari de l'IEC un nomenclàtor és una "llista o catàleg ordenat dels noms dels pobles d'un territori [...]". En aquest sentit, doncs, l'índex representa la part nuclear del Nomenclàtor i la font de consulta directa dels noms de lloc aprovats.

Cada entrada de l'índex general conté els següents paràmetres: en primer lloc el topònim, indexat i alfabeticat per la seva part denotativa. Les formes genèriques, quan el topònim en té, es troben transcrits a l'índex en minúscula, especialment les referents a orònims i hidrònims (bosc, clot, barranc, riera...); d'altra banda, els genèrics referits a noms de cases, masos i altra instal·lació humana (Can, Mas, Veïnat...), tenen la seva entrada en majúscula. En segon lloc hi trobem el concepte geogràfic a què es refereix el topònim, transcrit abreujadament (edif., hidr., orogr...); l'equivalència de cada abreviatura s'especifica a la introducció de l'índex. El paràmetre següent és el municipi, o municipis, als quals pertany el topònim. Quan un topònim es troba adjudicat a més d'un municipi, l'ordre de presentació és alfabètic. En aquest context, també es dona algun cas en què, per a un mateix element geogràfic compartit, cada ajuntament implicat ha aportat una denominació diferent: en aquests casos a l'índex s'han mantingut les diverses versions. Hi ha alguns topònims (com els cursos fluvials o els grans massissos i serres) on l'adjudicació de pertinença municipal se substitueix per l'adjudicació, a la unitat administrativa superior, la comarca, o comarques, entre les quals queda compartit el nom de lloc. Aquest criteri d'adjudicació de pertinença respon al fet que aquests conceptes geogràfics s'estenen pel territori ocupant diversos municipis impossibilitant, per motius d'espai, la inclusió de tots. El punt següent que es presenta correspon a la comarca, transcrita de forma abreujada. Com en el cas dels municipis, força topònims poden quedar compartits entre diverses comarques; en aquest cas, l'ordre de presentació respecta l'atorgat a la columna prèvia del municipi o a l'ordre alfabètic quan no hi ha assignació municipal. La columna següent indica la pàgina on es pot trobar el topònim; quan un topònim apareix en més d'una, s'ha optat per indicar la pàgina on el topònim apareix més centrat. Els darrers paràmetres que acompanyen cada topònim són les coordenades de referència UTM X i UTM Y d'ajuda a la localització del topònim a cada pàgina. Aquestes coordenades són una indicació del sector on cal cercar el rètol del nom; en cap cas es tracta de les coordenades de l'element geogràfic designat.

5. CONSIDERACIONS FINALS

La realització d'una obra d'aquest abast i complexitat ha suposat un repte humà i tècnic perceptible a través d'algunes dades: en primer lloc, els 39 661 topònims que contenia la primera edició, s'han vist incrementats fins als 52 701 que inclou aquesta segona edició que permeten recobrir de manera més detallada els elements geogràfics dels 947 municipis de Catalunya; cada topònim ha estat analitzat, validat i oficialitzat, com a forma escrita i com a localització cartogràfica, tant els que es van publicar inicialment com els afegits d'aquesta nova edició. En segon lloc, l'obra publicada, composta per tres volums. En darrer lloc, cal recordar l'equip de persones, provinent de les diverses

institucions i organismes esmentats en aquest text introductori, sense les quals no hauria estat possible la formació i publicació d'aquest Nomenclàtor.

Una referència obligada

A partir de la publicació del Nomenclàtor oficial de toponímia major, Catalunya disposarà d'una obra de consulta que conté 52 700 topònims amb la seva forma oficial. Aquest Nomenclàtor, com demanava el Parlament de Catalunya i atès el seu caràcter oficial, ha de permetre a partir d'aquest moment que la cartografia, les obres de referència, la retolació, els llibres de text, les guies turístiques, els mitjans de comunicació, etc., puguin i hagin d'incorporar la toponímia correcta en català, de manera que no es pugui adduir, com fins ara s'ha fet sovint, la manca d'existència d'una toponímia oficial com a excusa per negligir l'ús de les formes catalanes correctes i substituir-les per formes prenormatives o errònies. El mateix s'ha d'aplicar en el cas de les formes araneses de la toponímia de la Val d'Aran.

La inclusió en aquesta segona edició de la transcripció fonètica i de l'enregistrament fònic dels nuclis de població ha de suposar un avenç important per a l'ús social i públic de la toponímia catalana ja que dota la nostra llengua d'una eina que ha de permetre un coneixement i una utilització més correcta i adequada del nom real, oral, dels nostres pobles, viles i ciutats. Una característica que, a més, converteix aquest Nomenclàtor en un dels més avançats que fins avui s'hagin fet arreu.

L'autonomia de què disposa l'Administració local a l'hora de fixar el nom oficial dels nuclis de població, ha comportat la inclusió en el Nomenclàtor oficial de noms incorrectes ortogràficament o inadequats a la tradició toponomàstica catalana, segons els informes de l'IEC en què es proposaven formes adequades. Tots aquests noms apareixen finalment a l'índex del Nomenclàtor destacats gràficament amb un asterisc (*). Cal dir, tanmateix que molts dels noms corresponents a entitats de població que en la primera edició s'havien transcrit amb grafies inapropiades o amb formes estranyes a la llengua i no havien estat validats per l'IEC; en aquesta nova edició, i mercès als informes pertinents elaborats per la Comissió de Toponímia de Catalunya adreçats als ajuntaments, s'han pogut reduir fins a 102 que encara es consideren incorrectes segons els criteris de l'IEC. El fet que el Nomenclàtor sigui una obra viva com la toponímia fa esperar que aquesta llista proporcionalment petita respecte del corpus que normalitza el conjunt de l'obra, es vagi reduint i que esdevingui un al·licient perquè els consistoris vagin aprovant formes adequades a la normativa.

En definitiva, és un motiu d'orgull i de satisfacció per a les moltíssimes persones i institucions que hem col·laborat a fer possible aquesta obra, poder posar a l'abast de tothom un corpus de 52 700 topònims de tots els racons de Catalunya en una obra moderna que garanteix nova vida per uns elements de la nostra llengua, la nostra geografia i la nostra cultura en molts casos mil·lenaris.

Bernat Joan i Marí

*President de la Comissió de Toponímia de Catalunya,
secretari de Política Lingüística
i president del Consorci per a la Normalització Lingüística*

Josep Moran i Ocerinjuregui

*Vicepresident de la Comissió
i director de l'Oficina d'Onomàstica*

Jaume Miranda i Canals

*Vicepresident de la Comissió
i director de l'Institut Cartogràfic de Catalunya*